

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

Titulus XIX. De Probationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

per talem substitutionem causa possessoris non fit deterior.

Quæres undecimò. Duobus litigantibus de beneficio in Curia Romana, & uno vel utroque mortuo, ad quem pertinet collatio?

R. Si duo de beneficio in Curia Romana litigantes moriantur, collatio talis beneficii pertinet ad Papam: si uterque extra Curiam moriatur, dummodo tertius jus aliquod in beneficium litigiosum non præterdat, collatio pertinet ad Ordinarium: si possessor beneficii in Curia, & alter colligans extra Curiam moriatur, collatio ad Summum Pontificem pertinet: si possessor beneficii extra Curiam moriatur, ad Ordinarium pertinet collatio: si neuter possidebat, unus tamen in Curia, & alter extra moriatur, collatio pertinet ad Papam: si unus colligantium superfit, & litem prosequatur, beneficium non pendente sed decisâ lite con-

fert vel Papa vel Ordinarius, prout litis decisio vel fuit pro defuncto in Curia, vel pro alio. Hæc omnia habentur expressa in *Clement. si duobus. 1. h. t.* Per regulam Cancellariæ de colligantibus: uno ex litigantibus mortuo colligans substitutionem petere potest.

Quæres duodecimò. Qui casus excipiuntur, in quibus pendente lite valet innovatio?

R. Duo. *Primus* est in *cap. fin. de sequestrat. possess.* in quo decernitur, quod si possessor à lata sententia appellans fructus possessionis dissipet, appellatione pendente fructus sint sequestrandi. *Secundus* est in *cap. cum in apostolica. 18. de sponsal.* ubi vir, pendente lite cum uxore, alteram duxerat, qui si divortii sententia sequatur, apud uxorem secundam est relinquendus, impositâ viro pœnitentiâ competenti.

T I T U L U S XIX.

D E

Probationibus.

Probatio est rei dubiæ vel controversiæ per legitima argumenta facta ostenso. Dividitur *primò* in artificialem & inartificialem. Artificialis est, quâ arte & industriâ probantis ex ipsa causa & circumstan-

tiis facti probatur intentum; inartificialis est, quâ ab extrinseco vel circumstantiis extrinsecis causæ fit probatio, ut per testes, instrumenta, juramentum &c.

Secundò. In plenam & semiplenam.
Uuu 2 Ple

Plena perfectam facit Judici fidem, ita ut hæc solâ instructus sententiam ferre possit. Species hujus probationis sunt probatio per duos testes omni exceptione majores, per publicum aut authenticum instrumentum, evidentiam facti, ex inspectione oculari habitam, præsumptionem juris & de jure, juramentum parti adversæ à litigante delatum &c. Semiplena est, quæ etsi aliquam fidem de rei veritate faciat, non tamen talem, ut Judex ex ea sola procedere, & pro probante pronuntiare valeat; qualis est depositio unius testis, scriptura privata, fama, confessio extrajudicialis. Alia mixta est, quæ fit ex duabus semiplenis probationibus, hæc si ad eundem tendunt finem, in causis civilibus plenam faciunt probationem, five ejusdem, five diversi sint generis. *Gloss. in cap. veniens, 10. de testib. V. illorum.* quia quæ singula non probant, collata juvant. Dixi: *in causis civilibus;* quia in criminalibus & arduis duæ semiplenæ probationes non habentur pro plena probatione, cum in his probationes requirantur luce meridianâ clariore.

Tertio. Dividitur in judicalem, quæ fit in judicio post litem contestatam, & extrajudicalem, quæ fit ante litem contestationem: ut dum testes recipiuntur ad perpetuam rei memoriam.

Quæres *primò.* Cui in judicio incumbit probatio?

z. Qui aliquid in judicio affirmat, illud probare debet; ita sicut actori incumbit probatio litem affirmationis, sic quoque reo exceptiones affirmatoriam

probandæ sunt. V. G. Titius se Cajo 100. aureos credidisse dicit, quod quia Cajo negat, Titius probare debet; at si Cajo creditam quidem sibi pecuniam, sed solutam esse concedit, Cajo incumbit factæ solutionis probatio. Excipiuntur casus tres. *Primus:* nisi ob solam præsumptionem juris ab actore onus probandi in reum transferatur. Exemplum est in *L. cum de indebito. 25. ff. de probat.* ut si actor à reo pecuniam indebitè à se solutam repetat, tunc factâ ab actore solutionis probatione reus pecuniam debitè fuisse solutam probare debet. *Secundus:* nisi reus onus probandi in se sponte susceperit. *Tertius:* nisi Judex onus probandi in reum transferat, ut si ei deferat juramentum.

Quæres secundo. An positionem negativam quis probare teneatur?

z. Positio negativa triplex est: facti, juris, & qualitatis. *Primò.* Negativa facti simpliciter & indefinitè probari non potest. *cap. bona memoria. 23. de elect.* quia non entis nullæ sunt qualitates. Negativa facti determinati cum circumstantiis certi temporis, loci, &c. indirectè probari potest. Ut: Titius cum Cajo illâ die, coram tali Pastore matrimonium se contraxisse negat: illud indirectè probari potest, videlicet quod illâ die in loco longè distante fuerit &c. Negativa facti prægnans, hoc est, affirmativam includens directè probari potest: ut quis se spontè & liberè renuntiasse negat, cum implicite asseret se coactum, coactionem directè probare potest. *cap. super hoc. 5. de renuntiat.* *Secundò.* Negativa Juris, ut dum

dum quis negat Titium potuisse esse Procuratorem, testamentum factum fuisse validum &c. Probari debet; quia omnia censentur jure licita, nisi probentur prohibita. *3^{id.}* Negativa qualitatibus, ut quis negat alium ad beneficium Ecclesiasticum esse idoneum &c. etiam à negante probari debet; quia quilibet præsumitur idoneus, nisi de inidoneitate constet, aut illa probetur. *Cap. fin. de præsumptionibus.*

Quæres *tertio*. Quando utrique parti incumbit probatio?

R. *1mo*. In judiciis communibus sive duplicibus, qualia sunt iudicium *Familie Ericseunda*, hoc est: quando agitur inter hæredes de dividenda hereditate: *Judicium de communi dividendo*, quando Socii, vel qui habent aliquid commune, agunt de facienda divisione: *Finium regendorum*, in quo agitur de finibus vel limitibus agrorum, territorii, Diocesis &c. In his, inquam, judiciis utraque pars litigantium probare debet; quia utraque agit, & convenitur: cum ex communione bonorum vel finium oriatur, quod alter adversus alterum sibi aliquam partem dari aut assignari petat. Exemplum est in *cap. ex literis. 3. h. t.*

2do. In interdicto retinendæ possessionis, quando utraque pars se in solidum eandem rem possidere ostendit, utraque pars probare debet, quia utraque pars est Actor & reus. Exemplum est in *cap. licet causam. 9. de h. t.*

Quæres *quarto*. An quod quis non sit Filius v. g. Titii ex Matris assertione probetur?

R. *Negative*. Juxta exemplum in *cap. per tuas. 10. de probat.* Ubi præsumptio orta ex eo, quod quis à parentibus sit pro filio habitus & tractatus, eam habuit vim, ut non obstante contrariâ Matris assertionem contrahendum cum consanguinea Patris putati matrimonium impediverit.

Quæres *quinto*. An reus Actori ad probandam ejusdem intentionem instrumenta & documenta sua exhibere teneatur?

R. Quia non est æquum, quod ille, qui ad certamen judiciale provocatus, provocanti arma, quibus oppugnetur, subministrare teneatur: ideo reus actori documenta vel instrumenta contra se, nisi communia essent, extradere non obligatur. *Cap. 1. h. t.*

Quæres *sexto*. An Actor postquam plenè probavit, ad juramentum, quo probationes confirmet, sit astringendus?

R. *Negative*. Etenim juramentum est probationum suppletorium, ideo ad ipsum non est recurrendum, nisi quando legitimæ deficiunt probationes. *Cap. sicut consuetudo. 2. h. t.*

Quæres *septimo*. An factâ plenâ criminis probatione contra illam admittenda probatio canonica per testes?

R. *Negative*. Juxta *cap. ad nostram. 12. h. t.* Quia si affirmativa probari possit, quod scilicet crimen sit commissum, pro negativa nullæ probationes sunt deducendæ.

Quæres *octavo*. Qualiter probationes à partibus factæ sunt excipiendæ?

R. Judex mandare debet, ut omnia

Uuu 3 judicii

judicii acta à Notario, aut illo deficiente, à duobus viris idoneis conscribantur, ut ita in iudiciis fides locum habeat, & ne propter assertionem iniqui Judicis innocens litigator lædatur, copia actorum partibus communicanda est, Prothocollo penes Judicem remanente. *Cap. quoniam. 11. h. t.* Si causa ad alium Judicem devolvatur, acta prioris iudicii ad eum sunt remittenda. *Cap. fin. h. t.*

Quæres nonò. Qualis debet esse probatio?

R. Debet esse *primò* de articulo pertinente secundum formam libelli. *Secundò* plena, certa, & necessariò concludens: nam probatio obscura non relevat probantem. Est exemplum in *cap. in presentia. 8. h. t.*

Quæres decimò. Quando facienda probatio?

R. Post litem contestatam: quia Actor, quid probare debeat, ante scire

non potest. Deinde ante conclusionem in causa fieri debet; quia postmodum super iisdem articulis nulla admittitur probatio, *cap. juravit. 6. h. t.*

Quæres undecimò. Quis plenæ probationis effectus?

R. Judex juxta illam sententiam ferre debet: aliàs litem facit suam, & omne quod litigatoris interest, ab eo restituendum.

Quæres duodecimò. Quis semiplenæ probationis effectus?

R. Quamvis semiplena probatio ad sententiam ferendam sufficere non possit, nisi plures tales semiplenæ probationes, quæ unam integram facerent, super iisdem articulis concurrerent: at tamen ea est semiplenæ vis probationis, ut Judex parti adversæ juramentum deferre, aut in illam onus probandi transferre, vel purgationem canonicam injungere, vel demum torturæ subicere valeat.

TITULUS XX.

DE

CONFESIONE

Prima Probationum Specie.

Adagium Juris est: Propria confessio optima probatio. De qua,

Quæres *primò.* Quid & quotuplex confessio?

R. *1mò.* Est illius, quod ab Adversario intenditur, asseveratio. *2dò.* Divi-

ditur in discretam & indiscretam. Discreta fit cum causæ, de qua orta est obligatio, expressione: indiscreta fit tantum genericè, absque causæ expressione, ut si quis se 100. Imperiales debere confiteatur, tacito contractu, ex quo debeat.